

॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ अनेकायः विक्षिप्तचितः ॥ १९ ॥ २० ॥ कुतोमूलं कुतएतस्यदुःखस्यमूलमुत्पन्नमित्यर्थः कुतोहेतोः मूलं स्वस्थानं प्रतिनिःश्वसन् गच्छसीति वा ॥ २१ ॥ श्वेताश्वस्य अर्जुनस्य ॥ २२ ॥ २३ ॥ शुचिशुक्रौज्येष्ठाषाढौ तयोरागमे षोडशमर्तौ ॥ २४ ॥ पदानुगः प्रतीकारकर्त्ता ॥ २५ ॥ २६ ॥ अयुक्तमिति छेदः ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ सोहं न स्त्री या

अपहृष्टेन मनसाराजसूये महाक्रतौ ॥ प्रेक्ष्यतामद्भुतामृद्धिं जगाम गजसाङ्कयं ॥ १५ ॥ पांडवश्रीप्रतप्तस्य ध्यायमानस्य गच्छतः ॥ दुर्योधनस्य नृपतेः पापाम्तिरजायत ॥ १६ ॥ पार्थान्सुमनसो दृष्ट्वा पार्थिवांश्च वशानुगान् ॥ कृत्स्नं चापि हितं लोकमाकुमारं कुरुद्वह ॥ १७ ॥ महिमानं परं चापि पांडवानां महात्मनां ॥ दुर्योधनो धार्तराष्ट्रो विवर्णः समपद्यत ॥ १८ ॥ स तु गच्छन्ननेकाग्रः सभामेकोन्व चिंतयत् ॥ श्रियं च तामनुपमां धर्मराजस्य धीमतः ॥ १९ ॥ प्रमत्तो धृतराष्ट्रस्य पुत्रो दुर्योधनस्तदा ॥ नाभ्यभाषत्सुबलजं भाषमाणं पुनः पुनः ॥ २० ॥ अनेकाग्रं तु तं दृष्ट्वा शकुनिः प्रत्यभाषत ॥ दुर्योधन कुतोमूलं निःश्वसन्निव गच्छसि ॥ २१ ॥ दुर्योधन उवाच ॥ दृष्ट्वेमां पृथिवीं कृत्स्नां युधिष्ठिरवशानुगां ॥ जितामस्त्रप्रतापेन श्वेताश्वस्य महात्मनः ॥ २२ ॥ तं च यज्ञं यथाभूतं दृष्ट्वा पार्थस्य मातुल ॥ यथाशक्रस्य देवेषु तथाभूतं महाद्युतेः ॥ २३ ॥ अमर्षेण तु संपूर्णो दत्त्यमानो दिवानिशं ॥ शुचिशुक्रागमे काले श्रुप्येत्तोयमिवाल्पकं ॥ २४ ॥ पश्य सा त्वत्तमुख्येन शिशुपालो निपातितः ॥ न च तत्र पुमानासीत् कश्चित्तस्य पदानुगः ॥ २५ ॥ दत्त्यमाना हिराजानः पांडवोत्थेन वह्निना ॥ क्षांतवंतो पराधंते को हितक्षंतुमर्हति ॥ २६ ॥ वासुदेवेन तत्कर्म यथाऽयुक्तं महत्कृतं ॥ सिद्धं च पांडुपुत्राणां प्रतापेन महात्मनां ॥ २७ ॥ तथा हिरत्नान्यादाय विविधानि नृपानृपं ॥ उपातिष्ठंत कौंतेय वैश्या इव करप्रदाः ॥ २८ ॥ श्रियं तथा गतां दृष्ट्वा ज्वलंतीमिव पांडवे ॥ अमर्षवशमापन्नो दत्त्यामि न तथोचितः ॥ २९ ॥ एवं स निश्चयं कृत्वा ततो वचनमब्रवीत् ॥ पुनर्गांधारनृपतिं दत्त्यमान इवाग्निना ॥ ३० ॥ वक्त्रिमेव प्रवेक्ष्यामि भक्षयिष्यामि वा विषं ॥ अपो वापि प्रवेक्ष्यामि न हि शक्ष्यामि जीवितुं ॥ ३१ ॥ कोहिनामपुमाल्लोके मर्षयिष्यति सत्त्ववान् ॥ सपत्नानृद्धतो दृष्ट्वा हीनमात्मानमेव च ॥ ३२ ॥ सोहं न स्त्री न चाप्यस्त्री न पुमान्नापुमानपि ॥ योहंतां मर्षयाम्यद्य तादृशीं श्रियमागतां ॥ ३३ ॥

विवशत्वात् सपत्न्या अपि श्रियं सहेते किंतु पुमानस्मीत्यर्थः तर्हि युद्धेनैव पांडवान् जेतुमिच्छेत्यत आह न चाप्यस्त्री अर्जुनादिबद्धबलहीनः तदपि संपादयेत्यत आह न पुमानिति परेषामिवात्युक्तं मत्तबलं साधयितुमसमर्थः तर्हि स्त्री बोसीति चेत्तत्राह नापुमानिति न स्त्रीति पूर्वमेवोक्तमतः अपुमानित्यनेन स्त्री ब एव ग्राह्यः नाप्यत्यंतमसमर्थोस्मीत्यर्थः योहं शत्रुश्रियं सहेष्ये तस्मात्तदपहरणे कश्चित्कपटोपायो न्वेषणीय इति भावः ॥ ३३ ॥